

“Ekonomisi birinci ligde, vergi sistemi üçüncü ligde ülke olamaz...”

« Türkiye vergi sistemini ve vergi idaresini elden geçirmeden kayıt dışılık sorununu çözemez. Kayda girene yüklenen bir vergi idaresi anlayışı ile çağdaş dünyada yol alamayız. Kamu idaresinde har vurup harman savuracaksın, sonra dönüp ek vergi salacaksın. Türkiye'yi dünyanın 17. büyük ekonomisi yaptık. Ama vergi sistemimiz bir üçüncü dünya ülkesi gibi. Ekonomisi birinci ligde, vergi sistemi üçüncü ligde ülke olamaz. »

M. Rifat HİSARCIKLIÖĞLU
TOBB Başkanı

Orta Vadeli Program (OVP) açıklandı. Böylece küresel krizin ülkemize etkileri açıkça ortaya konmuş oldu. Ayrıca makroekonomik anlamda belirsizlikler içeren bir dönem geride kaldı. Ekonominin yeniden ilk plana çıkması için de fırsat hazırlanmış oldu.

Esasen OVP'nin hazırlanıp ortaya konmuş olması son derece önemlidir. Uzun bir çalışma dönemi sonucunda ekonomi yönetimi gerçekçi ve ayakları yere basan bir program ortaya koymuştur. Popülizme kayıp, aşırı iyimserlik yapılmamıştır. Gerçek durum neyse rakamlara yansıtılmıştır. Bu sayede küresel krizin etkilerinin görülmesi sağlanmıştır.

Programda ilk göze çarpan nokta, iyileşmenin kolay olmayacağıdır. Türkiye küresel krizin etki alanına 2008'in son üç ayında girmiştir. Ama krizden çıkış en az üç yıl sürecek gibi görülmektedir. Hatta istihdam ve kamu maliyesindeki kaybın geri alınması daha da uzun yıllar alacaktır.

Şimdi bundan sonra odaklanılması gereken nokta, OVP içinde verilen geleceğe yönelik sözlerin icraata dökülmesidir. Zira neyin nasıl yapılacağı, ekonomideki iyileşmenin hangi somut tedbirlere dayalı olacağı henüz belli değildir. OVP'nin piyasalara yön gösterici ve güven verici olabilmesi için daha fazla bilgi içermesi gerekiyor. Rakamlar var ancak somut adımlara dayalı bir plan da görmek istiyoruz. Bunlar açıklığa kavuştuğunda ekonomik aktörleri kuşatan belirsizlik azalacak ve öngörülebilirlik artacaktır. Özellikle de OVP ile açıklanan rakamların dayandığı tedbirlerin yasal altyapısının zamanında alınacağına ilişkin kuvvetli bir mutabakat oluşturulmalıdır.

Bugün içinde olduğumuz kriz ortamı 2001'i hatırlatmakla birlikte, büyük farklılıkların olduğu da göz ardı edilmemelidir. Türkiye 2001 krizinden esas olarak bütçe disiplini ile çıkmıştı. Zira krize girmemizin nedeni de kamu maliyesi alanındaki geçmişteki günahlarımızı, yani sorumsuz ve savurgan politikaları. Bankacılık sistemimizi çökerten de, kamu maliyesinde oluşan açıkların kapatılması için kamu idaresinin mali sistem üzerinde giderek artırdığı ve bir noktadan sonra sürdürülemez hale gelen mali tahakkümü olmuştur. Elbette 2001'dekinin sadece bizim krizimiz olması ve dış ortamın canlılığı da avantajımızdı. Ama kamu maliyesindeki çarpıcı başarılar elde edilmese, diğer başarılarla ulaşmak mümkün değildi.

Şimdi yeniden kamu maliyesinin önem kazandığı bir dönemdeyiz. Ama bu seferki durum 2001'den farklıdır. Mali disiplin yine önemlidir ama bu kez amacı kamu harcamalarını bir bütün olarak azaltmak değil, önce kontrol altına almak, sonra da içeriğini değiştirmektir.

Türkiye bir iktisadi durgunluk ortamındadır. Böyle bir ortamda kamu harcamalarını topyekûn küçültmek, krizin boyutunu daha da artıracaktır. Dolayısıyla bugünkü mali disiplinin manası, kamu harcamalarının büyüme sürecine en çok kat-

kıyı yapmasını sağlayacak tedbirleri almaktır. Verimsiz harcamaları kesmek, verimli harcamaları devam ettirmektir.

2010 yılı, baz etkisinden dolayı 2009'a göre ekonominin büyüdüğü bir yıl olacaktır. Ama bir dizi kamu harcaması tedbiri ile desteklenmezse, 2011 yılının 2010 yılından daha iyi olabildiğini riske etmiş oluruz.

Peki, bu gerçeklere rağmen neden kamu harcamalarını iç talebi desteklemek üzere artıramıyoruz. Çünkü elimizdeki sınırlı kaynağı 2007'den sonra ve özellikle yerel seçimler öncesinde son derece verimsiz alanlara harcadık. Hem harcadık, hem de küçüldük. Verimsiz tarlaya verimsiz tohum ekince, bereketsiz hasada mahkûm olduk. Oysa kaynakların hızla daraldığının geçen yılın sonunda belli olduğu bir ortamda, elimizde kalan kaynakları daha dikkatli kullanmalıydık. Türkiye kamu harcamalarını doğru olmayan alanlara yönlendirerek şirketler kesiminde ciddi bir hasarın oluşmasına yol açmıştır.

Şimdi ise zaman orta vadeli adımları tasarlama ve atma zamanıdır. Kamu idaresi reformunu artık tamamlamak zorundayız. Buna başladığımızda bugün sorun olan pek çok meselemizin çözümleneceğini göreceğiz. Alın kayıt dışılık meselesini.

Kayıt dışılık yalnızca iktisadi bir sorun değildir. Aynı zamanda kamu idaresi sorunudur. Kayıt dışılık nedeniyle doğrudan vergi yerine dolaylı vergilere ağırlık verilince, Türkiye'nin rekabet gücü olumsuz etkilenmektedir. Akaryakıttaki fiyat tablosu işte bunun sonucudur. Dolaylı vergilere dayalı bir sistem içinde faaliyet gösteren şirketler, dünya çapında rekabetçi olamaz, yarışa geriden başlar.

Türkiye vergi sistemini ve vergi idaresini elden geçirmeden kayıt dışılık sorununu çözemez. Kayda girene yüklenen bir vergi idaresi anlayışı ile çağdaş dünyada yol alamayız. Kamu idaresinde har vurup harman savuracaksın, sonra dönüp ek vergi salacaksın. Türkiye'yi dünyanın 17. büyük ekonomisi yaptık. Ama vergi sistemimiz bir üçüncü dünya ülkesi gibi. Ekonomisi birinci ligde, vergi sistemi üçüncü ligde ülke olamaz.

Üstelik kayıt dışılık, demokrasimizin güçlenmesine de engeldir. Kayıt dışılığın olduğu yerde bileşik kaplar teorisindeki gibi, birinin kayıt dışılığı onunla işlem yapanı da etkilemektedir. Bu durumda hepsi defolu bireylerden oluşan bir toplum doğmaktadır. Kendi hesabını veremeyen hesap da soramaz. O vakit demokrasimiz de güçlenemez.

Son günlerde yaşadığımız bir gelişme de, bazı yurt dışı kredi derelendirme kuruluşları tarafından Türkiye'nin kredi notunun görünümünün iyileştirilmesi olmuştur. Elbette bu olumlu bir gelişmedir. Bunun temel nedeniyse bankaların ve kamunun kredi borçlarını geri ödeme kapasitesinin daha olumlu hale gelmesidir. Öte yandan ekonominin geri kalanındaki durgunluğun iyileşmesine dair bir not yükselmesi söz konusu değildir. Kredi notu iyileşse de ekonomik faaliyetlerde göze çarpan bir canlanma yaşanmamaktadır. Dolayısıyla ilginç bir dönemdeyiz. Mali sektör ve portföy yatırımcıları için olumlu görünenin, reel sektör ve halkın büyük kısmı açısından aynı görünmediği, farklı kesimlerin çok farklı, hatta asimetrik bakışlarının olduğu bir dönemdeyiz. Bizimse ekonominin geneline bakmamız gerekmektedir.